

BEGROTING 2024 EN MJP 2024-2027

Registratienummer: 23.105263

Aan De verenigde vergadering **Datum** 29 nov 2023
Van D&H **Datum** 17 okt 2023
Onderwerp Begroting 2024 en meerjarenperspectief 2024-2027



Coördinerend portefeuillehouder: Jan de Vries

"GOED WATERBEHEER LEGT
DE BASIS VOOR DE TOEKOMST
VAN ONS GEBIED."

Voorgesteld besluit

1. De programmabegroting 2024 en het meerjarenperspectief 2024-2027 vast te stellen, met daarin onder meer:
 - a. de beoogde resultaten, activiteiten en inzet van middelen, resulterend in een lastendrukstijging van 15% in 2024 ten opzichte van 2023;
 - b. de belastingtarieven 2024: ingezetenenomslag € 128,23 per woonruimte; omslag gebouwd 0,0212% van de WOZ-waarde; omslag ongebouwd overig € 99,90 per hectare; omslag wegen € 499,50 per hectare; omslag natuur € 4,40 per hectare; zuiveringsheffing € 80,03 per vervuilingseenheid; verontreinigingsheffing € 80,03 per vervuilingseenheid.

Context

Deze begroting is de nadere uitwerking van het Waterbeheerprogramma 6 (WBP6) 'Water wijst de weg'. Het coalitieakkoord 'Rijnland op peil' is eveneens leidend bij de keuzes over prioriteiten, tempo en aanpak. Alle doelen, taken en opgaven van Rijnland krijgen daarmee een plek. Deze programmabegroting 2024 is gecombineerd met een meerjarenperspectief (MJP). U stelt de plannen en tarieven voor 2024 met deze besluitnota definitief vast. De plannen en financiële cijfers voor 2025 t/m 2027 zijn een voorlopige indicatie. U beslist daarover bij de volgende meerjarenbegroting, eind 2024 of eerder, bijvoorbeeld bij kredietvoorstellen. Op grond van artikel 84 lid 3 Waterschapswet en het bepaalde in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn dijkgraaf en hoogheemraden bevoegd om de activiteiten die in de programmabegroting 2024 zijn gepland en de bijbehorende uitgaven te doen zoals geraamd in de exploitatiebegroting voor 2023.

Hoofdargumenten

1.1 We nemen verantwoordelijkheid, door de zaken nú aan te pakken.

We pakken de grote opgaven waar we voor gesteld staan in het waterbeheer nu aan. We doen wat nodig is voor een toekomstbestendige leefomgeving, waarin we veilig en gezond kunnen wonen, werken en genieten. We zorgen ervoor dat we minimaal voldoen aan de wettelijke eisen, dat we achterstanden inhalen en Rijnland beter achter laten.

1.2 We wentelen niet af op volgende generaties.

We schuiven noodzakelijke maatregelen niet voor ons uit naar volgende generaties. In de toekomst zal het waarschijnlijk lastiger en kostbaarder zijn ze alsnog uit te voeren. Evenmin schuiven we de kosten zo min mogelijk door naar onze (klein)kinderen. We nemen maatregelen om de schuld (op dit moment: 0,8 miljard euro) te beheersen. We nemen geen hypotheek op de toekomst.

Verdieping van hoofdargumenten

1.3 We zetten essentiële stappen in het waterbeheer.

We nemen de maatregelen die nodig zijn, zoals:

- We vernieuwen de installaties voor het zuiveren van afvalwater (de waterketen), zodat die op orde komen. Tegelijk nemen we maatregelen om te voldoen aan nieuwe normen. Denk daarbij aan betere zuivering, verwijdering van medicijnresten, energiebesparing en -opwekking en het beperken van broeikas-emissies.
- We nemen verdere maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit, mede om zoveel mogelijk te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water.
- We versterken de regionale keringen en renoveren de poldergemalen, beiden met geïntensiveerde programma's.
- We adviseren bij ruimtelijke gebiedsontwikkelingen. We zetten het belang van water op de kaart, stellen kaders en stimuleren onze partners tot een klimaatrobuuste inrichting van de leefomgeving.

1.4 We berekenen onvermijdelijke hogere kosten door.

We kwamen met onze aanpak bij het coalitieakkoord (voorjaar 2023) uit op een lastendrukstijging van 10% in 2024. Inmiddels zijn we echter geconfronteerd met nauwelijks beïnvloedbare kostenstijgingen: door rente en prijsverhogingen, en hogere kosten van verbonden partijen. Tezamen veroorzaken die al een lastendrukstijging van 10-10-8-8%, nog zonder de intensiveringen uit het coalitieakkoord. We zouden de intensiveringen voor het jaar 2024 nog kunnen dekken met extra onttrekkingen uit de reserves (om op 10% te komen), maar in de jaren daarna lukt dat niet meer omdat dan de schuld te hoog oploopt. We kiezen ervoor om vast te houden aan de redeneerlijn van het coalitieakkoord: doen wat nodig is en onvermijdelijke hogere kosten doorberekenen in 2024, want vroeg of laat moet dat toch gebeuren. We komen daarmee uit op een lastendrukstijging van 15% voor 2024.

1.5 Hiermee houden we Rijnland bestuurbaar.

Het overgrote deel van onze exploitatiekosten ligt langdurig vast. Het gaat daarbij om rente en afschrijving (kapitaallasten), personele lasten (dienstverbanden), meerjarencontracten energie, grondstoffen en slibverwerking, en de kosten van verbonden partijen, onderhoud en beheer. Ongeveer een derde van de begroting bestaat uit rente en afschrijving van onze investeringsprojecten. Als een krediet eenmaal is afgesloten zijn de daaruit volgende kapitaallasten niet meer beïnvloedbaar. Door de stijgende rente en een groeiend investeringsvolume dreigt het aandeel kapitaallasten in onze begroting groter te worden dan de afgesproken 34%. Daarboven verdwijnt de bestuurlijke ruimte. Daarom vinden we het verstandig om de belastingopbrengst 2024 te verhogen, zodat de stijging van kapitaallasten meer gelijke tred houdt met de belastingopbrengst. Daarmee kan Rijnland op langere termijn het roer in eigen hand blijven houden.

1.6 We verbeteren de balans tussen reserves, schulden en belastingopbrengst.

We brengen de reserves weer op peil, onder meer door bijstorten in de algemene reserves tot de afgesproken ondergrens van 5% van de netto exploitatiekosten, in verband met het weerstandsvermogen en schuldbeperking. De absolute schuld blijft stijgen (naar 1 miljard euro in 2027), maar staat in betere verhouding tot de jaarlijkse

belastingopbrengst. De relatieve schuld komt uit op 304% in 2027 (schuld als aandeel van jaarlijkse belastingopbrengst).

1.7 We gaan naar een structureel sluitende begroting.

We werken toe naar een begroting waarin we de kosten volledig dekken met structurele baten. Zodat we niet meer afhankelijk zijn van de opbrengsten van de verkoop van overtollige terreinen (incidentele baten vastgoed). Voor 2024 lukt dat nog niet, maar met deze meerjarenbegroting vanaf 2025 zeer waarschijnlijk wel. Incidentele baten gebruiken we vanaf dan alleen voor aanvulling van reserves, niet meer om de begroting sluitend te krijgen.

1.8 We houden vast aan kostenbewustzijn en een scherpe raming.

Voor deze begroting heeft de ambtelijke organisatie een uiterste poging gedaan om binnen de 10-10-8-8%-lastendrukstijging te blijven, ondanks de kostenstijgingen. Dat vond plaats in bijeenkomsten met het voltallige management. Daarbij is waar mogelijk gesnoeid in de budgetaanvragen: aangevraagde verhogingen zijn bijvoorbeeld veelal niet of slechts gedeeltelijk gehonoreerd. Uiteindelijk leverde 10-10-8-8% een te krappe begroting op. We houden niettemin vast aan deze scherpere raming, zodat we druk houden op de kostenbeheersing. De hogere belastingopbrengst gaat grotendeels naar de reserves, om de financieel-economische redenen zoals eerder genoemd.

1.9 Bijsturen blijft mogelijk.

We stellen nu alleen de activiteiten en kosten voor 2024 definitief vast, voor de jaren erna zijn die nog een prognose. Bij volgende meerjarenperspectieven en begrotingen stellen we zo nodig bij. Bijsturen in 2024 is mogelijk via de bestuursrapportages.

Risico's

1.1 Economische ontwikkeling blijft onzeker.

Het is onzeker hoe de markt, de rente, de cao en de inflatie zich zullen ontwikkelen, mede ook door geopolitieke spanningen. Daarbij is deze begroting voor 2024 voldoende robuust om eventuele fluctuaties te kunnen opvangen.

1.2 Groeiende uitstroom en krappere arbeidsmarkt.

Het blijft vooralsnog lastig om onze vacatures tijdig en goed in te vullen, als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt. Hetzelfde geldt voor partijen die werkzaamheden voor ons uitvoeren. Dit kan ten koste gaan van de voortgang in de uitvoering en leiden tot een ongebruikt deel van het personeelsbudget. We zetten daarom in op aantrekkelijk werkgeverschap en op wendbaarheid en inzetbaarheid van personeel.

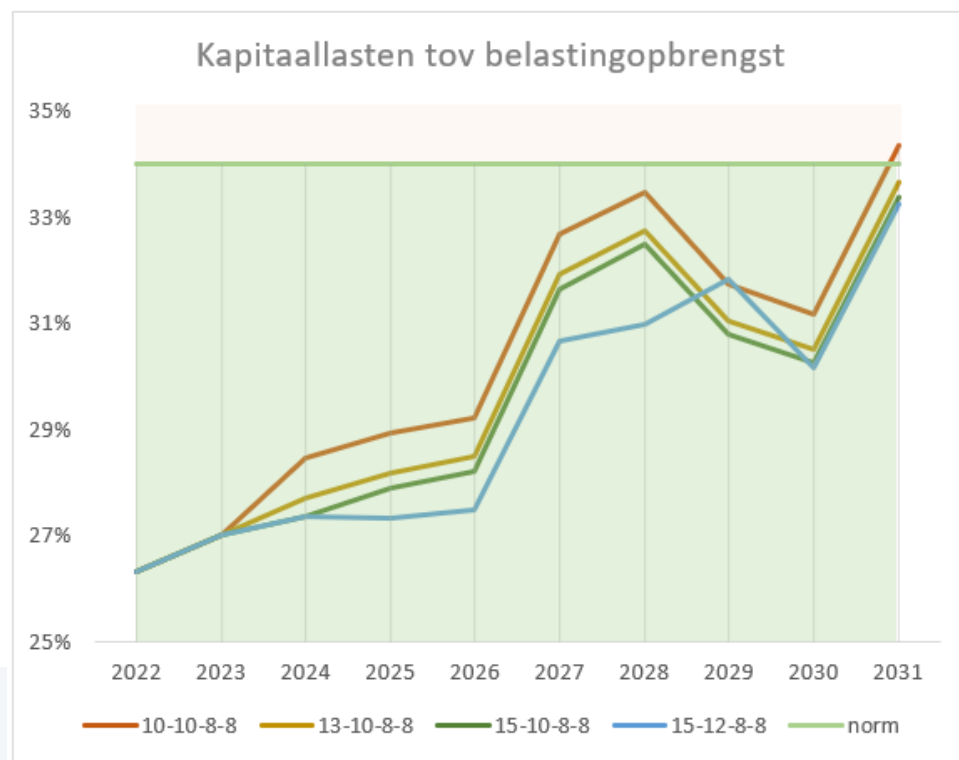
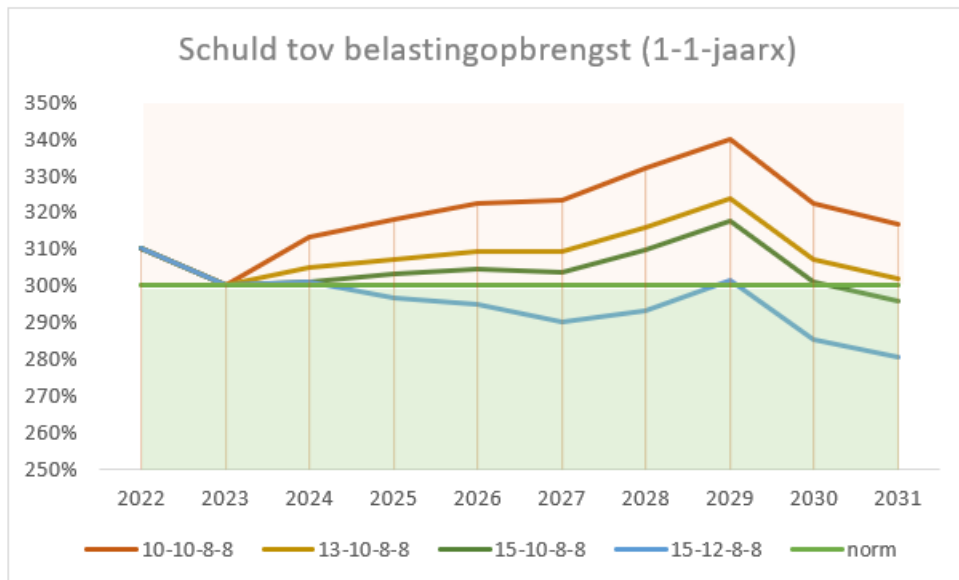
1.3 Verhoogde kans op begrotingswijziging.

Door vast te houden aan de scherpere kostenraming is de kans op een begrotingswijziging in 2024 groter dan vorige jaren. Daar staat tegenover dat we met deze begroting ruimte in de reserves hebben om eventuele hogere kosten op te vangen.

Zie bijlage, op volgende bladzijde.

In de Beeld-VV van 4 oktober j.l. zijn een aantal scenario's gepresenteerd. In aanvulling op deze informatie ontvangt u hierbij de doorrekening van het scenario 15%-12%-8%-8% op de schuldenratio en de kapitaallastenratio. Verder ontvangt u meer informatie over de manier waarop de begroting 2024 sluitend is gemaakt.

Scenario's lastendrukstijging



Inperking exploitatiebegroting

Hieronder volgen de uitkomsten van het proces voor het inperken van de exploitatiebegroting, periode mei t/m augustus 2023.

A. *Uitvoering dunner, later en/of efficiënter, naast kostenbewustzijn*

Kritisch gekeken: moet het echt? Moet het nu? Kan het ook anders of dunner?

Daarbij zijn de ambities uit het coalitieakkoord ongewijzigd, maar is nader gekeken naar de aanpak en de kostenraming. Aanvragen daarboven uit de ambtelijke organisatie zijn niet of nauwelijks gehonoreerd. Onder meer:

- Uitstel herstel gevel Archimedesweg, mede door kans op aanwezigheid vleermuizen
- Meer uitstel van aanschaf hardware, pc's en telefoons dan ambtelijk gewenst
- Minder versterking van ICT-formatie, -ondersteuning en -advies dan aangevraagd
- Beperking van inhuurbudget BOD-projecten, zoals hybride werken en fysieke toegang
- Verlaging van inhuurbudget DT voor oplossen personele knelpunten, verlagen inhuur strategie en onderzoek
- Niet invullen van vacatures klantencontactteam, watersystemen en strategie en onderzoek
- Na pensioen geen vervanging (chief digital officer) of lagere inschaling van opvolger
- Minder budgetten voor onderzoek en advies. Beleidsonderzoek terug naar alleen de reeds geplande uitgaven (geen ruimte voor initiëren nieuw onderzoek in 2024)
- Bijstelling van ambitie voor doorontwikkeling systeem voor beheer van het waterpeil (Bosbo)
- Niet geheel opnemen van extra ambitie bovenop coalitieakkoord voor circulair werken bij maaien en schonen
- Aanvragen van onderhoudsbudgetten terug naar peil van coalitieakkoord. Dit betekent onder meer het niet opnemen van:
 - o extra aangevraagd budget voor wegwerken laag-risicopunten in regionale keringen
 - o extra aangevraagd budget voor correctief onderhoud watersysteem en huur tijdelijke pompinstallaties
- Veel kleine besparingen in de waterketen. Assets en preventief onderhoud waterketen komen geleidelijk op orde, waardoor correctief onderhoud langzaam afneemt
- In het coalitieakkoord zijn de uitgaven om ambities te kunnen realiseren grof geschat. Bij het opstellen van de begroting is ingeschat dat we de intensiveringen in sommige gevallen met een lagere raming kunnen uitvoeren:
 - o baggeren overig water/diepteschouw
 - o meer geleidelijke intensivering van het onderhoudsbaggeren
 - o aanpak veenweidegebied
 - o formatie bij inkoop, communicatie en HRM (traineepool)
- Handhaven van een aantal bewust krappe ramingen, als prikkel voor efficiency en kostenbewustzijn
 - o Prijsstijgingen deels niet meegenomen, o.a. tarieven voor onderhoud en grondstoffen zoals ijzerchloride
 - o Voortgaan met inzet in- en externe expertise bij inkoop en aanbesteden. Mede daardoor profiteren we nu van gunstige meerjarencontracten voor energie en grondstoffen.

Vermindering 2024: € 5 mln

B. *Financiële ingrepen*

Optimaliseren van financiële planning en aanpak. De belangrijkste zijn:

- Baggerkosten vanaf nu geheel ramen via exploitatiebegroting, leeg halen bestemmingsreserve baggerwerken (incidenteel voordeel door onttrekking, niet storten)
- Latere start bestemmingsreserve kapitaallasten AWZI Haarlem WP, dan sneller opbouwen
- Grond piekbergingen niet meer afschrijven, in overleg met accountant
- Warmtebron hoofdkantoor activeren (uit krediet i.p.v. exploitatie)

Vermindering 2024: € 11 mln

C. *Rekenkundige uitgangspunten scherp aan de wind*

Vastgehouden aan rekenkundige uitgangspunten waarvan we weten dat ze ongunstiger kunnen uitpakken.

Voorbeelden:

- Personele lasten berekend met +2,5% 2024, cao kan hoger uitvallen
- Pensioenpremie lager geraamd op basis van actuele informatie
- Dividend Waterschapsbank hoger geraamd op basis van realisatiecijfers afgelopen jaren
- Subsidies meegerekend, zoals NPLG-bijdragen van Rijk
- Afbouw convenanten onderhoud stedelijk water meegerekend conform coalitieakkoord

Vermindering 2024: € 4 mln